

Debreceni Ítéltábla

Bhar.II.586/2021/8.

A Debreceni Ítéltábla, mint harmadfokú bíróság Debrecenben, a 2022. január 19. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A becsületsértés vétsége miatt ... ellen indított büntetőügyben a Nyíregyházi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2021. szeptember 28. napján meghozott 1.Bf.209/2021/10. számú ítéletét helybenhagyja.

I n d o k o l á s

[1] A Nyíregyházi Járásbíróság 2020. december 22. napján kihirdetett 14.B.714/2020/27. számú ítéletével a vádlottat a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban Btk.) 227. § (1) bekezdés a/ pont szerint minősülő becsületsértés vétségében mondta ki bűnösnek, és őt mint visszaesőt százhatvanezer forint végösszegű pénzbüntetésre ítélte, egyben kötelezte az eljárás során felmerült büntügyi költség megfizetésére.

[2] Az ítélet ellen a vádlott és kirendelt védője jelentettek be fellebbezést felmentés végett.

[3] A Nyíregyházi Törvényszék 2021. szeptember 28. napján meghozott 1.Bf.209/2021/10. számú ítéletével a járásbíróság ítéletét megváltoztatta. A vádlottat a becsületsértés vétségének vádja alól felmentette és megállapította, hogy az eljárás során felmerült büntügyi költség az állam terhén marad.

[4] A másodfokú határozattal szemben az ügyész jelentett be fellebbezést a vádlott bűnösségének váddal egyező kimondása érdekében.

[5] A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség Bf.333/2021/2. számú átiratában az ügyészi fellebbezést indokainál fogva fenntartotta, és a perorvoslattel támadott ítélet tanácsülésen történő elbírálását indítványozta.

[6] Az ügyészi fellebbezés indokai szerint a véleménynyilvánításhoz való jog nem sértheti másnak az alkotmányosan védett személyiségi jogait, mint az emberi méltósághoz, jóhírnévhez, társadalmi megbecsüléshez való jogokat. Ezeknek a jogoknak a megsértése polgári jogi és büntetőjogi következményeket vonhat maga után. (BH2007.4. sz.) A bírálathoz, a

kritika a véleménynyilvánítás ténybeli valóságtartalma nem esik a tényállítás fogalma alá, ezért az ezt tartalmazó nyilatkozat sem a rágalmazás, sem a becsületsértés megállapítására nem alkalmas. Ha azonban a bíráló jellegében gyalázkodó, az emberi méltóság sérelmével járó nyilatkozat még abban az esetben is alkalmas lehet a becsületsértés megállapítására, ha az formálisan kritikai megjegyzésként kerül nyilvánosságra. (BH1994.300)

[7] A vádlott az igen terjedelmes észrevételében annak megerősítését kérte, hogy alkotmányos jogait, így a vélemény nyilvánításhoz való jogát gyakorolta a panaszában. Kiemelte, hogy jelen ügyben helye lenne a valóság bizonyításának is a Btk. 229. § (2) bekezdése alapján. Megismételte a korábban már előterjesztett eljárásjogi aggályait, így a védőhöz való jog korlátozása, az iratmegismerés elégtelenségre és a törvényes képviseltével összefüggésben. Kérte annak kimondását is, hogy jelen eljárásban sérült a tisztességes eljáráshoz való joga.

[8] Az ítéltábla a másodfokú ítélet ellen bejelentett fellebbezéseket a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban Be.) 621. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen bírálta el, a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 211. § (1) és (2) bekezdése, valamint a 211. § (7) bekezdésének rendelkezései alapján.

[9] A felülbírálat során az ítéltábla mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az ügyészség másodfellebbezése joghatályos-e, vagyis alkalmas-e a harmadfokú eljárás megindítására.

[10] A Be. 615. § (1) bekezdése szerint a másodfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye a harmadfokú bírósághoz a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróságéval ellentétes döntése esetén. A másodfellebbezés törvényi előfeltétele a Be. 615. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a)-c) pontja szerint a bűnösség kérdésében való eltérés az első- és másodfokú ítélet között.

[11] Jelen ügyben a másodfellebbezésnek a Be. 615. § (2) bekezdés b) pontjában írt feltétele teljesült, ugyanis a másodfokú bíróság a vádlottat felmentette a becsületsértés vétségének (Btk. 227. § (1) bekezdés a) pont) vádjára alól, amely bűncselekmény miatt őt az első fokon eljáró bíróság bűnösnek mondta.

[12] A felülbírálat során a Be. 618. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont értelmében a harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletének a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntését, az ab) alpont szerint azon rendelkezését, amelyet az elsőfokú bíróság ítéletének a sérelmezett ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálata eredményezett, és a b) pontnak megfelelően az elsőfokú és a másodfokú bírósági eljárást arra tekintet nélkül bírálja felül, hogy ki, milyen okból fellebbezett.

[13] A fellebbezéssel tehát csak az ellentétes döntés, illetve a másodfokú bíróság ítéletének azon rendelkezése vagy része támadható, amelyet az elsőfokú bíróság ítéletének az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálata eredményezett.

[14] A harmadfokon eljáró ítélőtábla ellenőrizte, hogy az első- és másodfokú bíróság megtartotta-e az eljárási szabályokat. Ennek során nem észlelt a Be. 608.§ (1) bekezdésében felsorolt un. abszolút eljárási szabálysértést, amely a bíróságok ítéleteinek a Be. 625.§ (2) bekezdésének a) pontjában előírt hatályon kívül helyezését indokolná. Vizsgálta azt is, hogy megvalósult-e bármely egyéb eljárási szabálysértés [Be. 618. § (1) bekezdés b) pont], de ilyet sem észlelt.

[15] A vádlott eljárásjogi kifogásai kapcsán a következőt szükséges megjegyezni:

[16] A másodfokon eljáró törvényszék indokai maradéktalanul helytállóak az elsőfokú eljárás kapcsán védői jogokkal és az ügyiratok megismerésével összefüggésben előterjesztett vádlotti kifogásokat illetően. Ehhez kapcsolódóan csupán utal arra az ítélőtábla, hogy a Be. 609. § (3) bekezdése alapján az ítélet felmentő rendelkezését egyébként sem kellene hatályon kívül helyezni, ha a Be. 609. § szerinti eljárási szabálysértés a vádlott vagy a védő törvényes jogait korlátozta. Az eljárás tisztességessége pedig az eljárás egészét illetően vizsgálható, és nem lehet egy-egy eljárási mozzanatot kiemelni. A törvényszéki eljárásban a vádlott felmentésével végződött másodfokú eljárásban eleve nem lehet felróni a tisztességes eljárás sérelmét a terhelt által felhozott indokok alapján.

[17] A felülbírálat során az ítélőtábla megállapította, hogy a másodfokon eljáró bíróság által tett kiegészítéssel megállapított tényállás részben megalapozatlan [Be. 619. § (3) bekezdés, Be. 592. § (2) bekezdés c/ pont], azonban a helyes tényállás a Be. 619. § (2) bekezdése szerint az ügyiratok alapján megállapítható.

[18] A tényállás iratellenességben megnyilvánuló megalapozatlansága [(Be. 592. § (2) bekezdés c/ pont)] abban áll, hogy a vád tárgyává tett kifejezések egy részét a vádlott nem tette meg annak ellenére, hogy azt a bíróság a tényállásban rögzítette. A Nyíregyházi Járási Ügyészség B.8012/2019/10. számú vádiratában vádlott 14 oldal terjedelmű „leveléből” azt tette vád tárgyává, hogy ... sértettet, mint bv. ezredest többször hazugnak és „kommunista ivadéknak” nevezte. A vád szerint „Ezen becsületsértő kifejezéseket a vádlott a sértett munkakörének ellátásával kapcsolatban használja”.

[19] Ezt a tényállást érintetlenül hagyva egészítette ki a törvényszék olyan tényekkel, amelyek az eredeti vádban nem is szerepeltek. A kiegészített tényállásban rögzített eseménysor viszont egy minőségileg más bűncselekmény, a Btk. 226. § (1) bekezdésében rögzített rágalmozás vétségének megállapítására lenne alkalmas.

[20] Azt helyesen észlelte a törvényszék, hogy az ügyészség a vádiratban .. vádlottnak nem az egész tizenkét oldalas beadványát tette vád tárgyává, hanem csak azt a magatartását, hogy őt többször hazugnak és kommunista ivadéknak nevezte, és e becsületsértő kifejezéseket a sértett munkakörének ellátásával kapcsolatban használta. [Nyíregyházi Törvényszék ítélete 36. pont]

[21] A Be. 6. § (3) bekezdés alapelv szintű rendelkezése szerint a bíróság csak a megvádolt személy büntetőjogi felelősségéről dönthet és csak olyan cselekményt bírálhat el,

amelyet a vád tartalmaz. Mindez azt is jelenti, hogy a bíróság nem egészítheti ki olyan tényekkel a tényállást, amelyek nem a vádban írt cselekvőséghez kapcsolódnak.

[22] A megállapított tényállás így részben iratellenes (Be. 592. § (2) bekezdés c/pont), részben túlterjeszkedik a vádon (Be. 6. § (2) bekezdés), ezért az ítéltábla az iratok alapján a következők szerint pontosítja:

[23] A vádlott a 14 oldal terjedelmű levelébensértettet nem nevezte „hazugnak”.

[24] Mindezt a vádlott kézzel írt panaszbeadványából lehetett egyértelműen megállapítani.

[25] Mellózi az ítéltábla a tényállásból a másodfokú bíróság ítéletének [30]-[31] és [32] bekezdéseit.

[26] Ezen bekezdések mellőzésére azért került sor, mert a tettazonosság kereteit meghaladóan nem lehet olyan minőségileg más eseménysorral kiegészíteni a vádbeli tényállást, amely kiegészítés más önálló bűncselekmény megállapítására lenne alkalmas. Az eredeti vádiratban nem szereplő tények tényállási rögzítése pedig ítélt dolgot keletkeztetne, holott annak valóságtartalmára nézve még bizonyítás sem folyt.

[27] A megállapított tényállás alapján a törvényszék bűnösség hiányára levont következtetése helytálló, azonban részben eltérő indokolással.

[28] Az ítéltáblának azt kellett vizsgálni, hogy a vád tárgyává tett közlések miatt a büntetőjogi felelősség megállapításának a hiányára az anyagi büntetőjog szabályaival összhangban, avagy azok megsértésével következtetett a másodfokon eljáró törvényszék.

[29] A büntetőjogi felelősség alapja a tényállásszerűség. Ezért az ítéltábla a felrótt cselekmény kapcsán elsőként ezt vizsgálta meg. A becsületbevágó magatartás ellenében álló törvényi tényállás

– egyrészt a mással szemben becsület csorbítására alkalmas kifejezés használata; ami – egyéb törvényi feltételek megléte esetén – a becsületsértés (Btk. – 227. §);

– másrészt a valakiről más előtt becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelése, vagy ilyen tényre közvetlen utaló kifejezés használata; ami a rágalmozás (Btk. 226. §).

[30] A tényállásszerűség szempontjából annak van jelentősége, hogy mindkét bűncselekmény – az alapesetét tekintve – formális, tehát nem eredmény-bűncselekmény. Formális bűncselekmény esetén pedig az elkövetési tevékenység pontos meghatározása annál is inkább szükséges, mert a tárgyi oldalon – a jogi tárgyon kívül – egyedül ez határozza meg a cselekmény jellemzőit. Másképpen szólva a Btk. az elkövetési magatartást a becsületcsorbításra alkalmasság függvényében határozza meg; vagyis a Btk. megadja a

védendő értéket, ami a becsület, viszont a törvény a bíróra bízva valamely elkövetési magatartás sértésre alkalmasságának eldöntését. Tehát a törvény valójában nem ad konkrét elkövetési magatartást, hanem megfeleltetést vár el; ezért lehet mondani, hogy nyitott a törvényi tényállás, és a törvény a bíró feladatává teszi a konkretizálást. (Kúria Bfv.III.1.075/2018/11)

[31] Jelen ügyben ez a következők vizsgálatát, megítélését igényli, illetve jelenti.

[32] A hétköznapi felfogás nem húz éles határt a rágalmazás és becsületsértés közé, mindkettő becsületbevigó magatartás. Kétségtelen azonban, hogy jogilag régóta megtörtént a rágalmazás és becsületsértés különválasztása. Ennek indoka pedig épp az elkövetési magatartás mibenlétében gyökerezik: – a rágalmazás és becsületsértés között rendszerint nagy súlykülönbség áll fenn, – a rágalmazó eseményt, történést formál; az eseménynek, a történetnek pedig a hallgató (a közönség) szemében mindig nagyobb a hitele, mint a már jellegében is szubjektív értékítéletnek vagy egyéb nyilatkozatnak, a rágalmazó tényállítás az objektív valóság hitelével jelentkezik, mutatkozik meg a hallgató számára; ezzel szemben a – csupán – becsületsértő kijelentéseknek rendszerint nincs konkrét tartalma.

[33] Ehhez képest alapvető különbség van aközött, hogy az elkövető a tényállításával a hallgató jövőbeni értékítéletére apellál, avagy aközött, hogy eleve értékítéletet mond. Előbbi a hallgatót meg akarja győzni saját igazáról, utóbbi viszont már készen szállítja a saját álláspontját, értékítéletét. A rágalmazó tényállítás alapján a hallgató tud értékítéletet alkotni a sértettől, azon egyszerű oknál fogva, mivel a tények meggyőző ereje nagyobb. Ezért hisznek az emberek a tényeknek (tényállításnak) inkább, mint az értékítéletnek.

[34] Ebben a kérdésben nem a nyelvtan dönt; nem annak van jelentősége, hogy a mondat állítmánya cselekvést kifejező ige-e vagy sem, illetve jelző-e vagy sem. A tényállítás kifejezhető – a sértett valamely cselekményének megjelölésével (vö. „sikkasztott” „hazudott”). (lásd Kúria Bfv.III.1.075/2018/11)

[35] Ekként, ha valakiről azt mondják, hogy valamit ellopott, akkor az rágalmazó tényállítás, ha viszont azt, hogy tolvaj, vagy hajlama van a lopásra, akkor az becsületsértő lehet. Ugyanígy, ha valakiről azt mondják, hogy konkrét esetben hazudott, akkor az rágalmazó tényállítás, ha viszont azt, hogy hazug, vagy hajlama van a hazugságra, akkor az becsületsértő lehet.

[36] Ha a sértett személyről azt állítják, hogy „hazug”, az azt jelenti, hogy olyan

[37] A cselekmény megítélésénél alapvető különbség van abban, hogy a vád tárgyává tett magatartás becsületsértő tény vagy kifejezésnek az állítása. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a különbségtétel lényege, hogy míg a tények valósága bizonyítást nyerhet, addig az értékítéletek bizonyíthatóságáról, vagyis azok igazságtartalmáról nem is lehet beszélni. [13/2014. (IV.18.) AB határozat [37-41]

[38] Az EJEB felfogása szerint pedig amennyiben egy állítás igazságtartalma legalább részben ellenőrizhető, igazolható akkor tényállításról van szó [EJEB, Keller kontra

Magyarország, (33352/02), 2006. április 4., EJEB, Csánics kontra Magyarország, (12188/06), 2009. január 20., 38. bekezdés] egyébként pedig minden más esetben értéktételről, amely magában foglalja a túlzó, akár vulgáris kifejezést használó bírálatot, vagy ízlésbeli megnyilatkozást [EJEB, Uj kontra Magyarország, (23954/10) 2011. július 19., 21. bekezdése].

[39] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel, a korábbi alkotmánybírói gyakorlathoz képest ugyanakkor többször hangsúlyozta, hogy a vélemény szabadság határa mások emberi méltóságából fakadó becsület és jó hírnév védelme. Vagyis a vélemény szabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztán megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása. 13/2014. (IV.18.) AB határozat [37-41]

[40] A Btk. 226 § (1) bekezdése alapján rágalmozást követ el, aki valakiről, más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényről állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ. A bűncselekmény jogi tárgya a személyiségi jogok részét képező becsület; ezáltal büntetőjogi védelmet élvez a társadalmi megbecsülés és az emberi méltóság; elkövetési magatartása pedig a becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelés, ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata.

[41] A társadalmi megbecsülés a személyről kialakult kedvező megítélés, a személy tulajdonságának, magatartásának környezetében meglévő elismertsége. A méltóság az embert adottságától függetlenül megillető bánásmód igénye. A méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő [64/1991. (XII. 17.) AB határozat indokolás D/2/b) pontja], [34/1992. (VI. 1.) AB határozat indokolás III/4/3. pontja; vö. Alaptörvény (2011. április 25.) Szabadság és Felelősség Részének II. cikke].

[42] Tény fogalma alá tartozik valamely, a múltban bekövetkezett vagy a jelenben (a megnyilatkozáskor) tartó cselekmény (cselekedet, magatartás), történés (jelenség, esemény), továbbá állapot (így az ember múltban fennállt, vagy jelenben fennálló tudatállapota is) (BH 1994.171.).

[43] A tényállítás pedig olyan megnyilatkozás, melynek tartalma múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekmény, történés, állapot. Jövőbeni cselekményre, történésre, állapotra vonatkozó megnyilatkozás nem tényállítás, hanem feltételezés; nem rágalmozás, hanem legfeljebb becsületsértés alapja lehet. A tényállításnak – törvényi tényállás szerint – „valakiről” kell megtörténnie.

[44] Ehhez képest a rágalmozás megvalósulásához szükséges tényállításon olyan – a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó – nyilatkozatot, kijelentést kell érteni, aminek tartalma valamely múltban megtörtént, vagy jelenben történő esemény, jelenség, állapot (BH 2009.135.).

[45] A becsület csorbítására alkalmasság pedig objektív ismérv; objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás

figyelembevételével kell eldönteni, hogy az adott tény állítása, híresztelése alkalmas-e a becsület csorbítására. Nem a passzív alany, a sértett egyéni megítélése, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni, hogy a tényállítás, híresztelés alkalmas-e a becsület csorbítására (BH 2001.462., BH 1999.9., BH 1992.296., BH 1981.220.). A törvény bár az adott sértett személyét, illetve becsületét védi, azonban nem az adott sértett szubjektív becsületérzéséhez kötötte, mérten.

[46] Általában becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése, ami valósága esetén büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen (EBH 2014.B.16., BH 2011.186.). Becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése is, ami az emberi méltóságot támadja, vagy alkalmas arra, hogy a sértettől, tulajdonságairól, magatartásáról a környezetében kialakult kedvező társadalmi megítélést, az elismertségét kedvezőtlen, negatív irányba befolyásolja (BH 2007.4.).

[47] A rágalmazás szándékos bűncselekmény; a bűnösség megállapításához szükséges, hogy az elkövető tudata átfogja, hogy a tényközlés más előtt történik és objektíve alkalmas a sértett személy becsületének csorbítására. Nem feltétele azonban a bűnösségnek a sértési célzat, és közömbös a motívum is. Ezért a bűnösség megállapítása szempontjából közömbös a tényállítás valótlanságának tudata, a valóságtartalom tisztázatlansága, vagy annak az elkövető tudatában való mikénti feltevése, feltételezése, s az ebben való jó- vagy rosszhiszeműség. A szándékosság megállapításához elégséges, ha az elkövető tudata átfogta, hogy tényközlésének tartalma – az általa állított, híresztelt tény – becsület csorbítására alkalmas (EBH 1999.87., BH 1999.540.)

[48] Mindez azt is jelenti, hogy sem az adott tény valósága, sem a tényközlés közérdektől vagy jogos magánérdektől vezéreltsége, ilyen motívuma, illetve célzata önmagában, közvetlenül nem zárja ki a becsület csorbítására objektíve alkalmas tartalmú tényközlés jogellenességét. Ehhez képest a bíróságnak először abban kell állást foglalnia, hogy a felrótt magatartás tény állítása-e (híresztelése stb.). Ha a cselekmény nem tartozik a tényállítás (híresztelés stb.) fogalma alá, akkor nem is tényállásszerű a rágalmazás szempontjából. (Kúria Bfv.III.1.075/2018/11) Ha pedig a felrótt magatartás nem tény állítása, akkor kizárólag a becsületsértés megállapítása kerülhet szóba. Mindez a felrótt magatartás elsődleges vizsgálatát is jelenti.

[49] A Nyíregyházi Járási Ügyészség B. 8012/2019/10. számú vádirata azt a magatartást tette vád tárgyává, hogy a vádlott a sértettet hazugnak nevezte. Ehhez képest az alapul szolgáló panaszlevélben olyan tényállítás történik, ami valósága esetén büntető vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen. Jelen esetben a Btk. 305. § szerinti hivatali visszaélés mellett az egyéb felrótt magatartások felvethetik a Btk. 278. § szerinti Kényszerítés hatósági eljárásban büntette, a Btk. 301. § szerinti Bántalmazás hivatalos eljárásban büntette bűncselekmények megvalósulását. A 12 oldalas levélben a vádlott ugyanis felveti még a fogvatartottak kínzását is, amikor üvöltő emberekről ír, akiket a sértett „utasítására feszítettek ki”.

[50] Ezen tényállítások azonban nem szerepelnek a Nyíregyházi Járási Ügyészség vádiratában, így arra nézve sem bizonyítás lefolytatásának nem volt helye, sem a tényállás kiegészítésének.

[51] A bírósági eljárásban ezért kizárólag a vád tárgyává tett tények vizsgálatának lehetett helye.

[52] Mindezek alapján jelen ügyben a terheltnek felrótt közléseket vizsgálva megállapítható, hogy azok nem mindegyike felel meg a tényállásszerűség követelményének. A „kommunista ivadék” kijelentésről helyesen állapította meg a törvényszék, hogy nem tényállásszerű egyik bűncselekmény esetében sem.

[53] Ugyanakkor a „hazug” jelző alkalmazása a becsületsértés esetében tényállásszerű lenne, és jogellenessége más okból sem kizárt, viszont ilyen kijelentést a terhelt nem tett.

[54] A „hazug” kifejezés alkalmazása személyre az objektív társadalmi közfelfogás szerint gyalázkodó jellegű; az állított becsmérő kifejezést megjelöli, de annak mibenlétét (hogy a megnevezett milyen hazugságot követett el) már nem fejti ki. Ezért konkrét, gyalázkodó jellegű kijelentés, de nem tényállítás; értékítéletként azonban túlmegy a közszereplők vagy hivatalos személyek tűrési kötelezettségén.

[55] A „konkrét, a levélben tett hazugsággal kapcsolatos kijelentések viszont tényállítások, ami vitathatatlanul konkrét bűnt (hivatali visszaélés– Btk. 305 §), s ekként becsület csorbítására alkalmas tény állít a terheltől. Ilyen viszont nem volt vád tárgyává téve. Nem lehet feladata a bíróságnak még a vádhoz kapcsolódó eseménysorból sem olyanokat kiválogatni, amelyek alkalmasak lehetnek bűncselekmény megvalósítására, hiszen egészen más a tényállításoknak és az értékítéletnek minősülő közléseknek az eljárási szabályai.

[56] Ha a konkrét felrótt bűn elkövetési körülményei nem tűnnek ki a közlésből, az olyan kifejezés, értékítélet, amely valóság bizonyítás tárgya sem lehet. Ezzel szemben a tényállítással szemben a valóság bizonyítását lehet és kell elrendelni erre irányuló indítvány esetében.

[57] Más lenne a helyzet a vád tárgyává nem tett, de a másodfokú eljárásban tett kiegészítésben szereplő tényállítás kapcsán, ahol a közlés azt tartalmazza, hogy konkrét esetekben követett el, például hivatali visszaélést a sértett.

[58] Valóság bizonyításának akkor van helye, ha a tény állítását, híresztelését, illetve az arra közvetlenül utaló kifejezés használatát a közérdek vagy bárkinek a jogos érdeke indokolta. Ezért amennyiben a rágalmozás tárgyát képező tényállítás (híresztelés stb.) a becsületcsorbításra objektíve alkalmas, és a jogellenesség hiánya sem állapítható meg, akkor vizsgálni kell annak a kérdését, hogy van-e olyan közérdek, vagy jogos magánérdek, ami a tényállítás megtételét indokolta (indokolhatta). Ha pedig ilyen megállapítható, akkor el kell rendelni a valóság bizonyítását. A valóság (sikeres) bizonyítása büntethetőséget kizáró ok

[Btk. 15. § h) pont]. A valós tények közlésének pozitív célja és méltányolható motívuma (közérdek vagy jogos magánérdek) indokolatlanná teheti a megbüntetését. A cél és motívum azonban nem közvetlenül, hanem csupán közvetve, a valóságbizonyítás megengedhetőségének kérdésében való hatósági döntésen és a bizonyítás sikerén keresztül befolyásolja az elkövető büntethetőségét [36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolás II/3/3.]; a bizonyítás elrendelése és a tényállítás (híresztelés stb.) valós volta esetén felmentésnek van helye. Erre a jogi következtetésre azonban csak akkor lehet jutni, amennyiben a valóság bizonyításának van helye, és eredménye azt igazolja. Ha azonban bizonyításnak nincs helye, vagy a tényállítás (híresztelés stb.) valótlan, illetve a valóság bizonyítása sikertelen, akkor felmentésnek – értelemszerűen – nincs helye. (Kúria Bfv.III.1.075/2018/11)

[59] A Btk. 229. § (2) bekezdésében írt valóság bizonyítása elrendelésének elmaradása – amennyiben annak feltételei fennállnak, anyagi jogszabálysértés. E szabálysértés esetén a bíróság valójában nem dönthette el, vajon nem áll-e fenn speciális büntethetőséget kizáró ok és így nem hozhatott volna érdemben helyes ügydöntő határozatot. Ezért ilyen esetben felülvizsgálati eljárásban a Kúria – mivel a felülvizsgálati eljárásban maga nem folytathat le bizonyítást – hatályon kívül helyezi a jogerős ítéletet, és a bíróságot új eljárás lefolytatására utasítja (Kúria Bfv.III.110/2018/8.). Ugyanez lenne a helyzet harmadfokú eljárásban is, mert harmadfokú eljárásban nincs helye bizonyításnak.

[60] Erre azonban a kifejtettek alapján azért nem volt szükség, mert nem becsületsértő tényállítás, hanem olyan kifejezés volt vád tárgyává téve, ami a közlésben nem szerepelt.

[61] Kétségtelen odafigyelést igényel annak eldöntése, hogy mikor van tényállítás, aminek veszélyessége a tények hitelével való rontás, és mikor van olyan leegyszerűsítés, ami mögött valójában semmi tényre való vonatkozás, vonatkoztathatóság nincs, és az ekként nem más, mint értékítélet. Utóbbi pedig büntetőjogilag nem akadályozott, feltéve, hogy az nem gyalázkodás.

[62] Jelen perjogi helyzetben nem volt helye a tárgyalás előkészítése során vádtól eltérő minősítés megállapításának a Be. 495. § alapján, mert a vád tárgyává tett cselekvőségnek helyesen szerepelt a Btk. szerinti minősítése a vádiratban. Nincsen helye a vádirati tényállás olyan kiegészítésének, ami alapján a vád tárgyává tethet képest egy más bűncselekmény lenne megállapítható.

[63] Nem elfogadható a törvényszék azon érvelése, hogy a valótlan tény állításával (a sértett a határozatában hazudott) a vádlott lényegében egy becsületsértő kifejezést használt (hazugnak nevezte a sértettet), hiszen ezzel a vád tárgyává nem tett tényállításban megragadható cselekményt bírálna el úgy, hogy megkerülné a vádlott valóság bizonyítására irányuló indítványát és ezen jogosultságát.

[64] A másodfokon eljáró törvényszék így helyesen döntött a vádlott felmentéséről, azonban a jelzettek szerint az indokolást és a felmentés jogcímét módosítani kellett. A vádlott felmentésére ugyanis a Be. 566. § (1) bekezdés a/ pontja alapján került sor, mert a cselekmény nem bűncselekmény (vö. kommunista ivadék), illetve azt a vádlott nem követte el (nem nevezte 'hazugnak' a sértettet)

[65] Az ítéltábla az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező döntéseket (Be. 671. § 15. pont) is mindenben törvényesnek tartotta, melyek megfelelnek a határozatban teljeskörűen felhívott jogszabályi rendelkezéseknek.

[66] A kifejtettkre tekintettel a Debreceni Ítéltábla a másodfokú bíróságként eljáró Nyíregyházi Törvényszék ítéletét a védelmi másodfellebbezések alaptalansága folytán a Be. 623. §-a alapján helybenhagyta.

Debrecen, 2022. január 19.

Dr. Gömöri Olivér sk. a tanács elnöke, Dr. Elek Balázs sk. előadó bíró, Dr. Toma Attila sk. bíró

Záradék: A Nyíregyházi Törvényszék 1.Bf.209/2021/10. számú ítélete a harmadfokú határozat által a mai napon jogerőre emelkedett.

Debrecen, 2022. január 19.

Dr. Gömöri Olivér sk.

a tanács elnöke